

Lärarmedverkan i SIA

skulle vara skyldiga att visa en särskild återhållsamhet. Sådana åsikter kan givetvis inte accepteras. Vårt samhälle bygger på samspelet mellan privat och offentlig verksamhet. Den ena sidan är lika viktig som den andra — den ena kan överhuvudtaget inte fungera utan den andra. Att då mena att de statliga, och för övrigt också kommunala, tjänstemännen ska stå tillbaka därför att deras produktion inte kan räknas i kronor och ören på det sätt som man räknar då det gäller exempelvis industrin är orimligt. Vårt egentliga bidrag till samhällets totala produktivitetsökning är i realiteten lika stort om vi står i verkstadsindustrin och tillverkar saker som går att sälja som om vi undervisar elever i våra skolor. Det måste vara helhetsbilden av samhällsfunktionerna man har för ögonen. ■

Utredningen om skolans inre arbete, SIA, har — äntligen kan man tillfoga — löst frågan om lärarmedverkan i utredningsarbetet. Då SIA i förra veckan hemställde till utbildningsdepartementet om att till utredningen få knyta sju fasta experter, skedde detta efter överenskomelse med berörda organisationer. Lärarförbundet har, från det beslut som fattades i riksdagen i våras om att en utredning skulle tillsättas, hävdad vikten av att en för organisationen godtagbar representation kommer till stand.

Tanken på att till utredningen fast knyta ett mindre antal experter väcktes av bl a lärarorganisationerna inom TCO. Det ansågs nämligen framstå som angeläget att de intensivt berörda personalgrupper det här handlar om, lärare och skolledare, ges möjlighet att utveckla sina synpunkter på ett mer vägande sätt än de många mer perifera intressenterna i skolans inre arbete.

Utredningen har stannat för sju fasta experter. Det har ansetts omöjligt att begränsa gruppen till färre. Förutom lärare och skolledare har man menat att också elever, driftspersonal och föräldrar genom sina organisationer skulle representeras. Beträffande lärare och skolledare har utredningen vänt sig till huvudorganisationerna och formellt är det dessa som har utsett de representanter som nu föreslås få säte i utredningen. För TCOs del framförde utredningens ordförande, generaldirektör Jonas Orring, önskemålet att en av de både erbjudna representanterna skulle representera yrkesutbildningen. Det innebär i klartext att han önskade se en representant från vardera Sveriges lärarförbund och Svenska facklärarförbundet, en lösning som det inte från vår sida finns anledning att invända mot. TCO överlämnade till dessa båda förbund att föreslå representanter.

Lärarförbundets styrelse beslöt att i utredningen placera förbundsordföranden. Därigenom markerade man den vikt man fäster vid utredningen — att det är en utomordentligt angelägen upp-

gift SIA har, som det från förbundets sida finns all anledning att helhjärtat medverka i.

Generaldirektören underströk vid den presskonferens som hölls i samband med att skrivelsen till departementet presenterades att avsikten är att de fasta experterna tillsammans med de av utbildningsministern tillsatta sex politiker och honom själv ska betraktas som en helhet som kontinuerligt ska arbeta tillsammans.

Det är givetvis en mycket väsentlig fråga. Det får inte finnas några farhågor kvar, att dessa företrädare för organisationerna på något sätt ställs vid sidan om utredningen. Avsikten är nu också att utredningen i sin helhet ska besluta om de arbetsformer man i fortsättningen ska tillämpa. Det förslag som finns innebär bl a att ett antal referensgrupper knyts till utredningen samt att ytterligare experter exempelvis psykologer och läkare anlitas. Lärarförbundet kommer genom sin representant självfallet att bidra med förslag och synpunkter i dessa fall, liksom att ställa krav på att referensgrupperna ska bli så sammansatta att en verkligt bred förankring till skolans vardag säkerställs. Att utse människor lämpliga att ingå i ett arbete av denna karaktär är en uppgift av synnerlig betydelse, om man från utredningens sida har en uppriktig önskan att förankra utredningsarbetet bland skolans personal, och något annat har vi ingen anledning att anta.

Redan i det utskottsutlåtande som ligger till grund för tillsättandet av utredningen fastslås att utredningen bör arbeta på såväl kort som lång sikt. Det arbetsmaterial som föreligger, sedan huvudsekreteraren varit i tjänst i två månader, tycks vara en stabil utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Det föreligger bl a en analys av utredningsdirektiven, en sammanfattning av motioner och utskottsutlåtanden i skolfrågor i riksdagen våren 1970, en översikt av aktuell och pågående forskning inom arbetsområdet, en kartläggning av organisatoriska insatser

Skolbiblioteket och Lgr 69

för elever med skolsvårigheter, där bl a specialundervisningen kommer in, orienteringar om arbetet inom ULA, barnstugeutredningen, socialutredningen, handikapputredningen och fosterbarnsutredningen i tillämpliga delar, en genomgång av tidigare utredningar rörande övergången från klasslärarsystem till ämneslärarsystem samt en orientering av verksamheten inom en del arbetsgrupper inom skolöverstyrelsen, som sysslar med problem av vikt för SIAs arbete.

Det är således en god grund som har lagts, men det är angeläget att framhålla att denna nu bör användas så som sades i direktiven både för att komma med förslag som snabbt kan komma till utförande och för det mer långsiktiga arbetet.

Någon tidsplan för utredningen ville inte generaldirektören ens skissartat komma med, men i olika sammanhang har nämnts att man får räkna med ett par tre år innan arbetet är slutfört. Mot detta är i och för sig inget att invända, eftersom det självfallet är önskvärt med ett gediget arbete. Men förutsättningen är då att konstruktiva delförslag läggs fram så att man ute i skolorna upplever att något verkligen händer. Jonas Örring sade sig vid den nämnda presskonferensen ha förståelse för att lärarorganisationerna har visat otålighet under upptakten till arbetet med SIA. Att det har tagit hela hösten att komma fram till den punkt där utredningen nu befinner sig ansåg han bero på att det var nödvändigt att gå grundligt tillväga för att inte göra några misstag i utredningens början. I dagens läge finns ingen anledning att upprepa vad som tidigare sagts i olika varv i detta avseende från organisationernas sida — bara att återigen understryka att när utredningen nu har funnit sina arbetsformer är det helt enkelt nödvändigt att den kommer fram med konkreta förslag inom en inte alltför avlägsen framtid, om inte otåligheten än en gång ska stiga. ■

I 1912 års biblioteks författning upprättades en distinkt boskillnad mellan folkbibliotek och folkskolbibliotek. Den därefter följande 15-årsperioden visar en mycket kraftig utveckling för folkskolbibliotekets del till fördel för undervisningen. 1919 års undervisningsplan utgick tex från att varje folkskola hade ett eget bibliotek, vars pedagogiska funktion tillmättes stor betydelse. Alltsedan 30-talet har olika förändringar i statsbidragsgrunderna för skolbiblioteksverksamheten genomförts med syfte att förstärka skolbibliotekets del i den pedagogiska verksamheten i skolorna.

Detta syfte har också genomgående legat till grund för den diskussion som sedan årtionden förts om skolbibliotekariernas utbildning. Folkskolbiblioteks-kommittéer, som utsågs av folkskol-lärarorganisationerna och SAB framhöll redan 1942 att man borde lägga tyngdpunkten vid seminariernas biblioteksutbildning, vilken borde effektiviseras så att bibliotekariekompetens kunde ingå i lärarexamen.

Utbildningsfrågan angreps på nytt av rektor Sigurd Åstrand 1962. Med utgångspunkt från skolbibliotekets funktion fann även han att den idealiske skolbibliotekarien egentligen skulle vara utbildad både till bibliotekarie och till lärare.

Det senaste officiella ordet i denna fråga har sagts av utredningen rörande utbildning av bibliotekspersonal i dess 1969 till utbildningsdepartementet överlämnade betänkande. Med utgångspunkt från de funktioner som ska fyllas av grundskolans bibliotek angivna i 1962 års läroplan fann utredningen att skolbibliotekarieutbildningen alltså borde bygga på en fullständig genomgången lärarutbildning.

Under 60-talet framstod det emellertid allt klarare att skolbiblioteket inte kunde betraktas som ett från övriga undervisningshjälpmedel isolerat område. Klarast har denna tanke fått sitt uttryck i SÖs petita för budgetåren 1965/66 och 1966/67 där SÖ framlagt förslag om inrättandet av sk hjälpmedelskonsulenter för skötseln av en hjälpmedelscentral av vilken skolbiblioteket skulle utgöra en integrerad del.

Ett förnyat uttryck fick denna syn i SÖs av oss tillstyrkta förslag om inrättandet

av en tjänst som skolintendent. SÖs förslag om läromedlens organisation överlämnades till kmt i januari 1969.

En ännu starkare markering fick denna uppfattning genom Lgr 69. Den observante läsaren kan således konstatera att ordet skolbibliotek inte längre förekommer i grundskolans läroplan utan ingår i samlingsbegreppet tryckta läromedel eller tryckt material. På så sätt har skolbiblioteket i Lgr 69 inplacerats i sitt rätta organiska sammanhang, dvs helt integrerats i läromedelsbegreppet. Läroplanen har därmed fullföljt och fastställt den under 60-talet allt klarare markerade målsättningen för skolbibliotekets funktion — en total pedagogisk integration.

Utbildningsdepartementet har inte gett till känna någon slutlig reaktion på vare sig bibliotekarieutredningens förslag eller SÖs skolintendentsförslag. Behovet av information och rådgivning ifråga om de tryckta läromedlens utnyttjande i undervisningen och andra dithörande frågor inom grundskolan har emellertid intensifierats i samband med den nya läroplanens införande, något som tyvärr inte helt observerats av SÖ. Vi har därför i skrivelse till SÖ begärt att SÖ snarast måtte föranstalta om personalförstärkning, innebärande att åt särskild befattningshavare kan uppdras arbetsuppgifter med specialinriktning på de tryckta läromedlens utnyttjande i undervisningen i enlighet med Lgr 69s intentioner om en totalintegration av läromedlen i undervisningen. Man löser emellertid inte denna fråga enbart genom en förstärkning av resurserna på det centrala planet. Även regionalt och lokalt måste frågan om läromedlens pedagogiska utnyttjande och den dagliga servicen åt elever och lärare snarast få en acceptabel lösning.

Vi har många gånger och i olika sammanhang klargjort vår principiella uppfattning i denna fråga. Kort uttryckt innebär den att läromedlens pedagogiska utnyttjande är en för skolans verksamhet mycket central fråga, att det självfallet är en skolans egen uppgift att svara för denna verksamhet och att andra aspekter av mer perifer betydelse för skolan inte kan få inverka på hur läromedlen inklusive de tryckta läromedlen ska ställas till elevernas och lärarnas förfogande och utnyttjande. ■